

Khorshid

Khorshid / Sun Children
Majid Majidi. Iran 2020.

*Filmen rekommenderas från åk 6.
Filmhandledning skriven för undervisning i
högstadiet.*

En filmhandledning av Mikaela Kindblom.

Iran har en lång och rik filmtradition och därför är det extra spännande när en så välgjord och spännande film som *Khorshid* når Sverige. Den här filmen handlar om 12-åriga Ali och hans tre kompisar som tvingas till barnarbete i Irans huvudstad Teheran. Med ett fantasifullt bildspråk och fantastiska skådespelare – som alla är hämtade direkt från gatan i Teheran – berättas här en grym saga från vår samtid, med drag av både äventyrsfilm och vardagsrealism.

152 miljoner barn

När *Khorshid* skulle visas för första gången utanför Iran, på filmfestivalen i Venedig hösten 2020, förklarade regissören Majid Majidi varför han velat göra denna film. Han sa att han ville väcka medvetenhet och en vilja till förändring så att vi tillsammans kan avskaffa barnarbete världen över. Det handlar alltså inte bara om barnarbete i Iran – utan i hela världen. Därför citeras den globala siffran i filmens förtexter: *Khorshid* är dedikerad till världens 152 miljoner barnarbetare. Siffran kommer från Unicef och är en uppskattning. I verkligheten finns inga exakta uppgifter på hur många barn som tvingas avstå från skola och utbildning för att arbeta i affärer, verkstäder, fabriker, gruvor, jordbruk, eller i hemmen för att ta hand om hushållet och yngre syskon medan föräldrarna arbetar.

Tänk er alltså att just nu tvingas 152 miljoner barn att arbeta för att försörja sig och sina familjer. Det är fler än hela befolkningen i två av Europas största länder, som Tyskland och Frankrike. Alla dessa barn kan inte gå i skolan och de kan i princip inte vara barn. Och de tvingas ofta att utföra arbeten som är minst lika tunga, svåra och farliga som det som vuxna utför.

”Khorshid” betyder ”lysande sol” på persiska, och skolan som pojkar i filmen kommer till kallas för *Solens skola*. Men Khorshid är också ett mycket vanligt förekommande namn, inte bara i Iran utan även i Turkiet, Egypten och stora delar av Asien.

- Fundera en stund över citatet i början av filmen och vad det kan innebära att 152 miljoner barn tvingas till barnarbete idag, över hela världen.

- Fundera en stund över filmens titel, den engelska (*Sun Children*) och den persiska. Varför tror ni att så många filmer från icke engelskspråkiga länder får engelska titlar?

Filmens handling

Ali är 12 år och tillsammans med sitt gäng som består av Reza, Mamad och Abolfazi, utför han småstölder och andra halvkriminella uppdrag åt en gammal man som basar över ett garage och en duvfarm. Ali tycker om duvorna och ibland får han mata dem strax innan de släpps ut högt över Teherans himmel.

Alis mamma är sjuk och läkaren vill inte låta Ali ta hand om henne. Han måste få pengar. Då kommer Duvmannen med ett förslag: Det finns en skatt gömd under en gammal skola. Den ska Ali och hans gäng gräva fram. Men först måste de komma in på skolan.

Filmen och läroplanen

Det går utmärkt att använda *Khorshid* som kompletterande läromedel i samhällskunskap för årskurs 7-9 samt i svenska för årskurs 7-9.

Samhällskunskap:

I det som räknas upp som centralt innehåll för ämnet samhällskunskap ingår de ”mänskliga rättigheterna inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen. Deras innebörd och betydelse samt diskrimineringsgrunderna i svensk lag.”

Ett annat centralt innehåll för ämnet är: *Hur mänskliga rättigheter kränks i olika delar av världen.*

Under rubriken ”Samhällsresurser och fördelning” finns även detta centrala innehåll: *Skillnader mellan människors ekonomiska resurser, makt och inflytande beroende på kön, etnicitet och socioekonomisk bakgrund. Sambanden mellan socioekonomisk bakgrund, utbildning, boende och välfärd.*

Det går utmärkt att med denna film skapa underlag för följande kunskapskrav för betyget E i samhällskunskap i årskurs 9: *Eleven redogör för de mänskliga rättigheternas innebörd och betydelse och ger exempel på hur de kränks och främjas i olika delar av världen.*

Svenska:

I det centrala innehållet för ämnet svenska för årskurs 9 nämns inte specifikt film men under rubriken ”Berättande texter och sakprosetexter” talas det om ”Texter som kombinerar ord, bild och ljud, och deras språkliga och dramaturgiska komponenter.”

Till detta centrala innehåll kan kopplas kunskapskravet för betyget E i svenska för årskurs 9: *Eleven kan ”utifrån egna erfarenheter, olika livsfrågor och omvärldsfrågor tolka och föra enkla och till viss del underbyggda resonemang om tydligt framträdande budskap i olika verk.”*

Dessutom finns det alla fördelar i världen med att låta klassen uppleva en film på ett annat språk än engelska. Dels för att bekräfta de elever som kanske kommer från Iran eller Afghanistan, dels för att väcka nyfikenhet hos de elever som aldrig ägnat de muslimska kulturländerna en tanke. Den persiska kulturen är vida känd för sin litteratur och särskilt för sin poesi som sträcker sig tre tusen år tillbaka i tiden. Den iranska filmen går också att betrakta som en naturlig utveckling av en tusenårig lyrisk tradition.

Varför inte läsa upp en persisk dikt för dina elever, innan ni ser filmen? En berömd iransk poet, som även var filmare, är Forough Farrokhzad (1935-1967). Hon sågs som representant för den nya persiska poesin och hon kämpade för den iranska kvinnans frigörelse. Hon var född i Teheran och dog i en bilolycka vid 32 års ålder. Ett flertal av hennes dikter finns utgivna på svenska.

Eller låt dina elever leta efter persisk poesi efter att ni sett filmen och uppmana dem att söka efter dikter som korresponderar med deras filmupplevelser.

Det finns en flicka som Ali tycker om. Hon heter Zahra och är Abolfazis syster. De är afghaner och lever illegalt i Teheran. När Zahra blir stoppad av en kontrollant i tunnelbanan räddar Ali henne. Han ger henne ett hårspänne.

Ali och hans gäng kommer in på skolan, trots att de försöker muta rektorn och startar bråk. Men biträdande rektorn Rafie fattar tycke för dem alla fyra. Han är bra på att hitta begåvade elever som i sin tur kan locka sponsorer till skolan.

Ali hittar ner i skolans källare och börjar gräva. Han gräver varje natt och halvsover sig sedan igenom lektionerna i de trånga klassrummen. Men skolan har problem: Hyran är inte betald och fastighetsägaren hotar att stänga skolan. När han stänger grindarna till skolan uppmanar rektorn alla eleverna att klättra över dem och återerövra sin skola. Under tiden har Rafie upptäckt att Reza har talang för fotboll. Det finns ett lag

som vill ha honom. Reza vill inte hålla på med skattjakten mer.

Abolfazi har skvallrat för sin syster om skatten. Zahra blir ursinnig och skäller ut Ali: Vad tror du kommer att hända? Allt som kommer att hända är att vi blir utvisade.

En dag kommer Mamads pappa till skolan. Han vill att sonen slutar skolan och återvänder till garaget där han jobbat förut. Pappan är våldsam och slåss och ett stort slagsmål utbryter. Men det hjälper inte. Mamad slutar ändå skolan.

Hela tiden fortsätter Ali att gräva. Han hittar nya tunnlar i djupet under skolan och kommer fram till kyrkogården där skatten ska finnas. Han skickar bilder till Duvmannen som skickar uppmuntrande meddelanden tillbaka.

En dag blir Zahra tagen av polisen. Rafie beger sig till polisstationen tillsammans med

Abolfazi och Ali, för att gå i god för henne. Det visar sig att polisen har rakat av henne håret. Rafie går tillbaka till poliserna och slår ner en av dem. Sedan lämnar de polistationen.

Skolan förbereder en stor fest på skolgården för att skaffa sponsorer till skolan. Ali har skaffat en borr för att kunna komma igenom ännu ett hinder i de underjordiska tunnlar- na. Under festen kommer polisen och arresterar Rafie. Senare visar det sig att Abolfazi och Zahra har lämnat Teheran. När Duvmannen också arresteras av polisen inser Ali att han är helt ensam. Han går tillbaka till skolan och efter en natt när han nästan har drunknat i jakten på en skatt som inte finns, lyckas han få igång skolans klocka. Skolklockan ringer i de tomma rummen.

Staden och barnen

Khorshid handlar om att vara barn idag i en av den muslimska världens största städer: Teheran, Irans huvudstad. Där bor idag närmare tio miljoner människor och i filmen får vi tydligt se kontrasterna mellan de splitternya affärskomplexen för de rika och de fallfärdiga bostäderna för de fattiga. Iran har skolplikt men skolan som pojarna söker sig till i filmen är inte en vanlig skola. Skolan är en särskild satsning på att få ungdomar bort från gatan och kriminaliteten. I en scen, mot slutet av filmen, får vi till exempel se vad som finns i skolans källarför- råd: massor av knivar och olika vapen som har plockats från tidigare elever. Vi förstår också att skolan har ont om pengar. Den hotas av nedläggning och lärarnas idealism och solidaritet kan inte betala räkningarna. Kanske rektorn Amanie och biträdande rek- torn Rafie själva har varit gatubarn.

Iran gränsar till Afghanistan och många flyktingar från Afghanistan kommer till Teheran. I *Khorshid* får vi se hur de afghanska flyktingarna bor tillsammans i ett nergånget bostadshus. Lägg märke till hur denna plats visas för oss i filmen: Vi ser den uppifrån. Det ser ut som om en idrottsarena har byggts om till bostäder. På liknande sätt får vi flera gånger se platser uppifrån, som om vi för ett ögonblick fick dela duvornas perspektiv, långt ovanifrån: fontänen där pojarna badar, det lyxiga varuhuset som pojarna rusar igenom i början av filmen,

skolan och skolgården...

- Vilka platser i Teheran syns i filmen? Ta reda på mer om Teheran och hur det ser ut där idag.

- Hur ser man att det är nutid? Skulle *Khorshid* kunna utspela sig i en annan tid, för länge sedan? Vad tyder på det i så fall?

- En viktig spelplats i *Khorshid* är skolan. Hur skildras skolan? Hur ser klassrummen ut? Skolgården? Det verkar finnas många platser på skolan där ingen vuxen håller koll. Hur är det på er skola? Och om någon skulle säga att det fanns en skatt under er skola, hur skulle ni reagera då? Varför tror ni att Ali mot allt sunt förnuft börjar gräva ut tunnlar under skolan?

- Vad finns det för likheter och olikheter mellan barnens barndom i filmen och den som ni upplever, här i Sverige?

Rätten att vara ett barn

Ska ett barn behöva arbeta för att försörja sig själv och sin familj? Är det inte de vuxna som ska jobba, tjäna pengar och se till att barnen är trygga och mår bra? Vad har ett barn för rättigheter egentligen? Och när slutar man att vara barn?

- Ta reda på mer om barnarbete på Unicefs hemsida och läs Barnkonventionen från 1989.

I filmen är det ganska uppenbart att det sker brott mot Barnkonventionen, i första hand mot dessa fyra artiklar:

- Artikel 24: Barn har rätt till bästa möjliga hälsa, tillgång till hälsa och sjukvård och re- habilitering.

- Artikel 28: Barn har rätt till utbildning.

- Artikel 31: Barn har rätt till lek, vila och fritid.

- Artikel 32: Barn har rätt att skyddas mot ekonomiskt utnyttjande och mot arbete som är skadligt eller som hindrar barnets skol- gång.

- Hitta scener i filmen och reflektera över hur dessa illustrerar artiklar nr 24, 28, 31 och 32 i Barnkonventionen.

Vad händer egentligen när ett land bryter mot Barnkonventionen? Iran har allmän skolplikt – men vi ser ju i filmen att för de fattiga barnen går försörjning alltid före utbildning. Mamad, en av pojkarna i Alis gäng, hämtas till och med av sin pappa och tas ur skolan med våld. Det rimmar illa med uppgiften från Utrikespolitiska Institutet att 2016 började så mycket som 98,6 procent av Irans barn grundskolan.

- Vuxna ska ju vara de som tar ansvar, i synnerhet i deras relationer till barn. Tycker du att de vuxna i filmen tar sitt ansvar? Var är barnens föräldrar? Hur är det med Alis mamma, sjukhusets läkare, mannen med duvorna, skolans rektor, lärarna, vakterna i tunnelbanan och poliserna?

I Sverige har barnarbete varit förbjudet sedan 1833 – det vill säga för barn under nio år. Längre var svensk industri beroende av barnarbetskraft och så sent som på 1950-talet kunde barn jobba som till exempel springpojkar på olika företag. Hur är det idag?

- Kan man säga att om en tolvåring, som hämtar sina småsyskon på förskolan och lagar mat åt dem, medan deras föräldrar jobbar, är utsatt för barnarbete?

Film och censur

Iransk film är berömd för sin skönhet och vardagspoesi, både i skildringarna av livet på landet och livet i storstäderna. Kanske allra mest är iransk film känd för sina starka och empatiska skildringar av barns verklighet och utsatthet.

Abbas Kiarostami (1940-2016) brukar räknas till den främste bland iranske filmska-

pare under 1900-talet. Den första filmen i hans så kallade Koker-trilogi, *Var är min väns hus?* (1987), som handlar om människorna i den lilla byn Koker, spelades in helt och hållet med amatörskådespelare. De andra filmerna i trilogin heter *Livet börjar igen* (1992) och *Under olivträden* (1994).

Alla iranska filmskapare har tvingats att förhålla sig till den statliga censuren – både under tiden då Iran var en monarki med starka band till västvärlden och efter revolutionen 1977-79 då Iran blev den muslimska republik som det är idag. Under det muslimska styret har censuren hårdnat, särskilt mot allt som handlar om kärlek och sex eller kvinnors frihet. Trots det upplevde den iranska filmen en ny guldålder under 1990-talet, tack vare filmare som Kiorastami och Jafar Panahi, som med *Den vita ballongen* (1995) anses ha gjort en av filmhistoriens finaste barndomsskildringar.

Kiorastami levde under sista delen av sitt liv i exil i Paris. Jafar Panahi sitter än idag i husarrest i Teheran, och är förbjuden att göra film. Ändå har han lyckats göra film, som *Taxi Teheran* (2015). Filmen smugglades ut ur Iran och har sedan visats med stor succé över hela världen.

Jag känner inte till om Majid Majidi eller hans film *Khorshid* har utsatts för någon form av censur. Filmen spelades in i Teheran och har bevisligen haft premiär i hemlandet. Kanske kan man tycka att när regissören trycker på att filmens tema om barnarbete gäller alla världens barn, och inte bara barnen i Iran, är det tecken på att han försöker blidka censorerna.

Här finns inte plats för en djupare diskussion om filmcensur, men det finns en scen i filmen som går att reflektera kring i ljuset av det som nämnts:

När Zahra har arresterats av polisen och Rafie hämtar henne på polisstationen, upptäcker han att man har rakat av henne håret. Han går då tillbaka in på polisstationen och slår ner den polis som förmodas ha gjort det. Det är nästan den enda gången i filmen som ett barn blir försvarat av en vuxen. Men kan Rafie verkligen få komma undan med att smocka till en polis?

- Ta denna scen som utgångspunkt för att leka Djävulens advokat. Dela in klassen i grupper och fördela de frågor som ska argumenteras kring. Varje fråga ska förbereda ett försvar och ett fördömande. Varför smockar Rafie till polisen? Han måste ju veta att det är farligt att slå en polis. Hade han inte kunnat "hämnas" Zahra på ett annat sätt? Han blir inte arresterad just då, men dagen därpå kommer poliserna och tar honom på skolan. Gör Rafie rätt eller fel? Finns det ett värde i att ta till våld, även om man får betala dyrt för det? Slipa era argument och diskutera för och emot.

Filmens språk

En film måste kunna konsten att fånga sin publik och bakom *Khorshid* står några av Irans mest framstående filmskapare. En av dem är filmfotografen Hooman Behmanesh. Han tillhör Irans mest framgångsrika filmfotografer från de senaste tjugo åren. Han beskriver sig själv som ett "krigsbarn" som växte upp med 1980-talets krigsfilmer och studerade film på det anrika universitetet i Isfahan. Idag delar han sin tid mellan att göra film och att undervisa om film.

- Titta närmare på den allra första bilden i filmen: Vad ser du? Vad ser du först: Är det bildens komposition? Är det färgerna? Ljussättningen? Eller bildens komposition, i detta fall den extrema närbilden av en bil? Eller är det vad bilden föreställer – en kofångare på en splitterny bil? Tänk på ordningen av de allra första bilderna i filmen. Varför tror du att de visas i just den ordningen?

- Välj en bild eller scen ur filmen som du fastnade för. Beskriv den så ingående som du kan: Vad ser du? Vad hör du? Vad händer i bilden eller vad har precis hänt? Vad fångade dig?

En annan viktig del i en film är så klart skådespelarna. Majid Majidi har berättat att han lade ner mycket arbete på att hitta de rätta skådespelarna bland barnen på Teherans gator. Ali, Mamad, Reza, Abolfazi och Zahra är alltså allihop amatörer som spelar utifrån erfarenheter som de har upplevt i verkligheten.

- Beskriv Ali, filmens huvudperson, som spelas av filmdebuterande Rohollah Zamani. Varför tror ni att filmregissören Majid Majidi valde just honom?

I filmen får vi särskilt följa Alis upplevelser och dela hans perspektiv. Men filmen är ju gjord av vuxna och det går inte att komma ifrån att det finns ett "vuxet" perspektiv i många av filmens scener.

- Försök komma ihåg några saker i filmen som Ali omöjligt kan ha sett, stunder då perspektivet alltså förflyttas från honom till någon annan. Till exempel de många bilderna sedda högt uppifrån, till exempel över fontänen där pojkarna badar, i början av filmen. Vems är blicken?

Sist men inte minst är det här en film med många spännande och välgjorda actionscener. Hur lyckas man med sådant? Det handlar bland annat om ett mycket medvetet bildberättande där filmens rörlighet används som en särskild finess. Det handlar om skicklighet i många professionella led och en känsla för hur spänning byggs upp och skapas med hjälp av bilder, klipp, ljud och musik. Välj en av följande scener och beskriv vad du ser, vad du hör och vad du tror ska hända, eller hoppas ska hända. Och om det blev som du trodde.

– *Jaktscenen i början när Ali jagas genom stan och hamnar hos mannen med duvorna (en del av denna scen finns också med på filmens trailer).*

– *Jaktscenen i tunnelbanan när Ali räddar Zahra.*

– *När Mamads pappa kommer till skolan och orsakar storbråk.*

– *Scenen i slutet när Ali grävt sig långt in i tunnlar under skolan och plötsligt rasar hans väg tillbaka in.*

Spänning skapas genom en lek med tid och rum. Det handlar om att skapa förväntningar och sedan antingen uppfylla dem eller bryta mot dem.

- Hur slutar *Khorshid*? Är det ett bra eller ett dåligt slut?

Lästips:

Om barnarbete
<https://unicef.se/fakta/barnarbete>

Om Iran
<https://www.ui.se/landguiden/lander-och-omraden/asien/iran/>

Om iransk film (en kort presentation på svenska)
<https://www.drakenfilm.se/artikel/den-iranska-film-vagen-i-trots-mot-censuren>

Om iransk film (en längre artikel på engelska)
<https://images.dawn.com/news/1185697>

Om persisk poesi
Mitt hjärta sörjer gården: modern persisk poesi.
Översättning: Namdar Nasser, Anja Malmberg och Lisa Fernold. Göteborg: Lindelöw. 2011.

Tekniska uppgifter:

En film av: Majid Majidi
Originaltitel: Khorshid
Produktionsland: Iran
Talat språk: Persiska
Textat språk: Svenska
Längd: 99 min.
Rekommenderat från åk: 6
Distribution: Fokus Film
www.fokusfilm.se